

Jørgen Lorentzen
Kjønnsforsker

Gutter og oppvekst

Som kjønnsforsker er jeg svært opptatt av betydningen av sosialiseringen til mann – hvordan vår historie, vår kultur og vårt samfunn skaper menn og forestillinger om maskulinitet. Vi vet at biologisk og medisinsk forskning har vært vesentlig for å produsere kulturelle ideer om kjønn og kjønnsskjeller fra 1800-tallet av. I dag er disse ideene i stor grad avløst av kunnskapen om samfunnsmessige og kulturelle føringer for hva vi tenker om kjønn. Likevel ser vi på visse områder at medisinen får et stort handlingsrom i fortolkningen av kjønnete problemkomplekser. Jeg tenker her spesielt på forståelsen av gutters oppvekstmiljø og den måten vi voksne forholder oss til «problematiske gutter» på.

I de senere år er bruken av medisiner for å dempe uro hos gutter blitt *tredoblet* med utgangspunkt i diagnosen AD/HD. Det er vanskelig å tenke seg at guttene er blitt så mye mer håpløse i løpet av så kort tid, i så tilfelle ville det vært et gigantisk varsku for det norske samfunnet. Hovedårsaken ligger sannsynligvis et annet sted enn hos guttene selv. I 1999 kom den omfattende MTA-undersøkelsen (Multimodal Treatment Study of Children with ADHD) med en konklusjon om at medisiner ga bedre resultat enn andre behandlingsformer. Studien var gjort hos barn ett år etter start av medisiner. Den legitimerer på mange måter den kraftige økningen i AD/HD-medisiner både i Norge og i andre land.

Nå nylig har forfatterne bak MTA-studien levert sin rapport etter tre års forløp – og konklusjonene er dramatisk forskjellige. For det første viser studien at det ikke er noen påviselig bedre effekt av medisiner.

Tvert imot påpeker man en del problematiske bieffekter, deriblant veksthemning. Vel så interessant er det at man i studien fremhever at det er en tydelig forbedring i alle gruppene som er fulgt, altså uansett behandling eller ei, noe som kan tyde på at uro, mangel på konsentrasjon etc. er noe mange gutter kan vokse av seg, eller at det kan være tids- og stedsbestemt. Dette er en konklusjon som med rene ord viser til nødvendigheten av å se på helt andre faktorer enn de rent medisinske.

For det første håper jeg at den nye MTA-studien får samme effekt som den første, nemlig at vi raskt ser en tredoblet *reduksjon* i bruken av AD/HD-medisiner hos unge gutter. For det andre håper jeg at vi sammen kan fokusere mer på hvordan unge gutter gjøres til menn. Ved min historiske studie av maskulinitet gjennom de siste hundre år er det ikke vanskelig å se hvordan mange gutter må kjempe og slåss (også helt konkret fysisk) for å finne seg en plass blant mennene i en mannskultur hvor begreper som omsorg og empati har hatt relativt liten plass. I løpet av de siste 30 år har vi brukt mye tid og ressurser på å få jenter til å bli fullverdige borgere av samfunnet. Dette har vært viktig og er blitt belønnet med suksess. Jeg håper vi kan bruke like mye krefter og ressurser på guttene våre gjennom belønning og positiv stimulering – ikke gjennom en daglig pille.

Hos en av guttene i klassen til en lærerkollega antydte man diagnosen AD/HD. Læreren var ikke enig i at medisiner var nødvendig og inngikk en egen avtale med gutten. Når gutten følte det klodde for mye i kroppen og han hadde vanskeligheter med

å konsentrere seg, skulle han få ta seg en ti minutters løpetur. Avtalen var at han skulle komme tilbake og jobbe videre sammen med de andre etterpå uten å gjøre så mye ut av det. Etter to år er det ikke nødvendig med flere løpeturer. Han er blitt større og «friskere» og håndterer ubehaget ved skolen bedre. Jeg vet om barnehager der man konsekvent har nektet å godta diagnosen og der man isteden har gitt mye oppmerksomhet og ekstra positiv feedback til guttene. Også her har resultatet vært det samme. I dag mangler vi systematisk forskning på gutters oppvekstvilkår og sosialiseringsspross, derfor er det lett å gripe til medisiner for å løse sosiale problemer. Jeg ser frem til de første studiene om gutter og AD/HD-diagnostisering i Norge. Jeg tror ikke det blir lystig lesning for den norske legestanden. Jeg ser også frem til mer systematiske studier om gutter, familie og skole i et samfunnsmessig kjønnsperspektiv. Jeg håper de kan gi oss flere handlingsmuligheter.

Vi har en inngrodd kulturell forestilling om at gutta klarer seg alltid – denne forestillingen burde i dag stå for fall. Mer enn noensinne trenger gutter voksensamfunnets omsorg og beskyttelse. Spesielt vil jeg hevde at de trenger voksne menn og fedres nærhet og ekte kjærlighet.

I neste nummer:

- Kataraktoperasjoner
- Seksuell dysfunksjon hos menn
- Rehabilitering og dokumentasjon

- Testikkelkreft
- Epikutantesting
- Antitrombosemidler ved stentbruk